

*До спеціалізованої вченої ради
К 26.820.05
Державного університету
інфраструктури та технологій,
Київ, вул. Івана Огієнка, 19, 03049*

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора економічних наук, професора

ЧЕРЕП АЛЛИ ВАСИЛІВНИ

на дисертаційну роботу

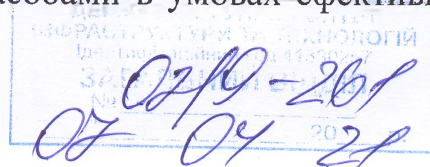
Тюріної Марини Миколаївни

на тему: «Механізм управління основними засобами в умовах ефективного податкового планування на транспортних підприємствах»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

1. Актуальність обраної теми дисертації та її зв'язок із науковими програмами, планами і темами

Основні засоби мають найбільшу питому вагу в активах підприємств транспортної галузі, від їх ефективного використання залежить прибутковість та конкурентоспроможність транспортних послуг. Щодо основних засобів в процесі управління приймаються різноманітні рішення – придбання, ремонт, заміна, продуктивне використання, облік, оцінка, амортизаційна політика, фінансування тощо. Необхідність дослідження питань формування саме механізму управління основними засобами транспортних підприємств обумовлена багатьма причинами. До найважливішої з них потрібно віднести відсутність комплексного підходу до процесу управління основними засобами транспортних підприємств, який передбачав би створення відповідного механізму з огляду на можливість вивільнення коштів для розвитку основних засобів внаслідок економії на податках. Податкове планування може стати одним із засобів оптимізації грошових потоків на підприємствах, а отже і підвищення їхнього фінансового потенціалу, та забезпечить приріст власних джерел фінансування управлінських рішень щодо основних засобів.

Зазначене актуалізує вибір напрямку дослідження щодо розробки теоретико-методичних положень і прикладних рекомендацій щодо формування та розвитку механізму управління основними засобами в умовах ефективного

податкового планування на транспортних підприємствах.

Науковий підхід до формування механізму управління основними засобами в умовах ефективного податкового планування дозволяє вирішити такі задачі: визначити місце та роль податкового планування в системі управління основними засобами транспортних підприємств, оцінити стан та ефективність використання основних засобів транспортних підприємств; оцінити ефективність управління основними засобами; врахувати власні резерви щодо фінансування оновлення основних засобів; сформулювати підхід до використання податкового планування як інструмента формування резервів грошових коштів для цілей управління основними засобами.

З огляду на викладене вище, дисертаційна робота Тюріної М.М. набуває особливої актуальності в напрямку узагальнення та поглиблення теоретичного базису, розробки теоретико-методичних положень і прикладних рекомендацій щодо формування та розвитку механізму управління основними засобами в умовах ефективного податкового планування на транспортних підприємствах.

Дисертаційна робота має безпосередній зв'язок з Законом України «Про транспорт» від 10.11.1994 р. № 232/94-ВР; Податковим Кодексом України від 02.12.2010 р. № 2755-VI; Національною транспортною стратегією України на період до 2030 року, схваленою Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 р. № 430-р.

Дослідження Тюріної М.М. виконано відповідно до науково-дослідних робіт на тему: «Удосконалення організаційно-методичного забезпечення обліково-звітного процесу на підприємствах транспорту в умовах євроінтеграції», (2016-2019 рр., номер держреєстрації № 0116U003938); «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємств України в умовах глобалізації» (2019-2022 рр., номер держреєстрації № 0118U100624).

Враховуючи змістовне наповнення роботи, є всі підстави вважати, що дисертація має науково-практичне значення для розвитку положень економічної науки та підвищення ефективності діяльності підприємств транспортної галузі.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність та новизна

Дисертаційна робота Тюріної М.М. є логічно побудованим дослідженням, результати якого є належним чином обґрунтованими, що підтверджує їхню достовірність. Сформульовані у дисертації наукові положення та висновки, що виносяться на захист, мають високий рівень теоретико-методичної та емпіричної обґрунтованості. Структура дисертаційної роботи визначається її метою, розділи роботи взаємопов'язані. Сформульовані мета і завдання

узгоджені з предметом та об'єктом дослідження. Виклад тексту характеризується послідовністю, логічністю, наявністю достатнього ілюстрованого матеріалу у вигляді графіків, рисунків та таблиць. Достовірність наукових висновків, положень та результатів також ґрунтується на докладному вивченні та аналізі законодавчих, нормативних, офіційних та статистичних документів транспортних підприємств, Державної служби статистики України, Міністерства інфраструктури України, Державної податкової служби України, наукових публікацій закордонних та вітчизняних учених. Джерельна та інформаційна база дослідження включає 217 найменувань. Отримані здобувачем результати дисертаційного дослідження, сформульовані висновки та рекомендації є науково обґрунтованими і базуються на використанні певних методів дослідження, серед яких: аналізу і синтезу, логічного узагальнення, групування, системного аналізу, економіко-математичного моделювання, структурно-динамічний, графічний.

3. Наукова новизна положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

У дисертаційній роботі Тюріної М.М. сформульовано та обґрунтовано низку положень, висновків та рекомендацій, які відзначаються науковою новизною та мають практичну спрямованість у сфері управління основними засобами транспортних підприємств. Новизна викладена коректно, послідовно і системно.

Зокрема заслуговують на увагу:

– авторське трактування поняття «податкове планування на транспортних підприємствах в системі управління основними засобами» (С. 54-59) та змістовної сутності інструментарію забезпечення ефективності податкового планування на транспортних підприємствах у сучасних умовах господарювання (С. 63-79);

– система показників для аналізу основних засобів, зокрема, за рахунок доповнення показниками наявності та використання основних засобів й оцінки ефективності управління основними засобами. В першій групі показників запропоновано коефіцієнти повного спрацювання основних засобів; необхідності оздоровлення основних засобів; якісного оновлення основних засобів; ліквідації основних засобів. В другій групі автором запропоновано обчислювати коефіцієнти інтенсивності участі основних засобів у вантажних і пасажирських перевезеннях; залученості основних засобів у вантажопотоки та пасажиропотоки (С. 87-130);

– удосконалений механізм управління основними засобами транспортних підприємств, який представлено як взаємопов'язану сукупність структурних

елементів зі зворотним зв'язком, який базується на впровадженні взаємопов'язаних заходів, а саме: інтенсифікації використання основних засобів, удосконаленні податкового планування та підтримці фінансового потенціалу. Зазначений механізм ґрунтується на дотриманні сформованої системи принципів управління основними засобами транспортних підприємств, у якій виокремлено дві групи, а саме: принципи оптимальності (потужності парку транспортних засобів, інвестицій в основні засоби, структури транспортних засобів за формою власності) та принципи якості (інтенсивності використання транспортних засобів, підтримки технічного стану основних засобів, забезпечення необхідного рівня якості послуг транспортними підприємствами) (С. 151-168);

– методичний підхід до використання податкового планування як інструмента формування резервів грошових коштів для цілей управління основними засобами, що передбачає оцінку податкового навантаження на підприємство, оцінку чутливості сукупного податкового навантаження до зміни окремих податків, оцінку імовірної податкової економії в результаті оптимізації податкового навантаження, розробку податкового бюджету (С.184-206).

4. Теоретична та практична значущість наукових результатів

Наукове значення отриманих дисертантом результатів полягає у поглибленні теоретико-методичних положень і прикладних рекомендацій щодо формування та розвитку механізму управління основними засобами в умовах ефективного податкового планування на транспортних підприємствах. Це сприятиме більш ефективному управлінню зазначеними підприємствами завдяки заходам розробленого механізму на основі інструментарію ефективного податкового планування.

Практичне значення результатів дослідження та розробок автора полягає в їхньому використанні у практичній діяльності транспортних підприємств, що підтверджується зокрема актом впровадження в діяльність ПАТ «Автобаза №1» (акт впровадження № 01/1520 від 29.12.2020 р.) та ТОВ «Транс-Оболонь» (акт впровадження № 3/10 від 26.01.2021 р.). Результати дисертаційного дослідження знайшли своє використання при підготовці фахівців з економіки та менеджменту (акт впровадження № 01/11-46 від 22.01.2021 р.).

5. Зауваження та дискусійні положення

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Тюріної М.М., звертаємо увагу на окремі положення, які є дискусійними, недостатньо повно розкритими, потребують пояснень у процесі дискусії при захисті дисертації.

1. Робота була б більш досконалою, якщо б автор приділила більше уваги інструментам податкового планування в розрізі видів податків і визначила їхні можливості та вплив на фінансовий потенціал транспортного підприємства (стор. 67, 168-184).

2. Підрозділи 2.1, 2.2 роботи (стор. 87-109, 109-130) переобтяжені аналізом значної кількості показників стану та ефективності використання основних засобів підприємств транспортної галузі за видами транспорту, доцільно було б зосередитись на основних показниках.

3. В роботі недостатньо уваги приділено дослідженню підходів до управління транспортними засобами в умовах ефективного податкового планування у зарубіжних країнах, а також не проаналізовано можливості їхнього впровадження в практику діяльності вітчизняних транспортних підприємств (с. 71).

4. Одним із принципів системи управління основними засобами транспортних підприємств автор виділяє принцип оптимальності структури транспортних засобів за формою власності, зокрема власними та отриманими у фінансовий або оперативний лізинг (стор. 151-168). Доцільно було б у другому розділі провести аналіз структури транспортних засобів за формою власності з відповідними висновками щодо її впливу на механізм управління основними засобами.

5. В удосконаленому механізмі управління основними засобами доцільно було б більш детально аргументувати значення розробленої моделі опису транспортного підприємства як множини проектів із створення або удосконалення основних засобів, що знаходяться в різних фазах життєвого циклу (стор. 171-174).

6. Результати комплексної оцінки фінансового потенціалу транспортних підприємств виявили його недостатній рівень для досліджуваних підприємств (таблиця 3.3, стор. 182). Доцільно було обґрунтувати для кожного підприємства пріоритетні напрями щодо збільшення фінансового потенціалу, які наведені в таблиці 3.4 (стор. 183).

Втім, зазначені зауваження не носять принципового характеру і не знижують високої якості та глибини дисертаційної роботи, а тільки підтверджують багатоаспектність та складність обраної тематики дослідження.

6. Відповідність дисертації обраній спеціальності та профілю спеціалізованої вченої ради

Дисертаційна робота Тюріної М.М. на тему: «Механізм управління основними засобами в умовах ефективного податкового планування на транспортних підприємствах» за своїм фаховим спрямуванням, змістом, рівнем

теоретичних положень, науковою новизною та практичною значущістю відповідає профілю спеціалізованої вченої ради К 26.820.05 при Державному університеті інфраструктури та технологій та спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

7. Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих роботах автора

Ознайомлення з науковим доробком здобувача за темою дисертації дає змогу стверджувати, що наукові публікації Тюріної М.М. повною мірою відображають основні наукові результати його дисертаційної роботи відповідно до вимог п. 12 «Порядку присудження наукових ступенів». Кількість, обсяг та якість друкованих праць відповідають нормативним вимогам, рекомендованим для повноти висвітлення отриманих результатів дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Наведені публікації підтверджують, що наукові та практичні результати дослідження одержані автором самостійно і оприлюднені до захисту дисертації. Внесок автора у публікації, написані у співавторстві, конкретизовано у переліку опублікованих за темою дисертації праць. Наукові положення, вагомі розробки та результати дослідження опубліковані автором у виданнях відповідно до нормативних вимог Міністерства освіти і науки України. За результатами дослідження опубліковано 17 наукових праць загальним обсягом 5,79 друк. арк. (з яких автору належить 5,51 друк. арк.), у тому числі 7 наукових статей у фахових виданнях України, внесених до наукометричних баз), 10 публікацій у виданнях апробаційного характеру.

8. Оцінка ідентичності змісту автореферату та основних положень дисертації, відповідність їх оформлення встановленим вимогам

Автореферат дисертації відповідає чинним вимогам МОН України, у повній мірі відображає сутність і зміст дисертації, наявною є ідентичність основних наукових положень і наукового внеску автора, написані українською науковою мовою.

Предмет та об'єкт дисертаційної роботи визначені згідно з паспортом спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Логіку наукового дослідження визначили її мета та послідовність реалізації наукових задач, які повною мірою знайшли розв'язання під час наукового дослідження та представлені у трьох розділах роботи, що

містять 9 параграфів. Наукові положення, висновки за розділами, загальні висновки дисертації та висновки автореферату, практичні рекомендації щодо можливостей практичного використання отриманих результатів логічно пов'язують теоретичні та методичні положення управління транспортними підприємствами з використанням сучасного інструментарію.

9. Загальний висновок

Ретельний аналіз змісту автореферату та дисертації, ознайомлення з науковими працями здобувача дають змогу стверджувати, що робота є самостійною, завершеною, оригінальною науковою працею, яка виконана на високому теоретичному, методологічному та практичному рівнях. Поставлені завдання виконанні повною мірою, що дозволило вирішити наукову проблему щодо вдосконалення управління основними засобами підприємств транспорту.

Дисертація відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Автореферат в повній мірі відображає зміст дисертаційної роботи.

Проведене вивчення та аналіз дисертаційної роботи **Тюріної М.М.** на тему **«Механізм управління основними засобами в умовах ефективного податкового планування на транспортних підприємствах»** дає змогу зробити висновок, що за своїм змістом, науковою і практичною значимістю та оформленням відповідає встановленим вимогам п. 9, п. 11, п. 12, п. 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. (із змінами й доповненнями), а її автор **Тюріна Марина Миколаївна** заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

**доктор економічних наук, професор,
декан економічного факультету
Запорізького національного університету
Міністерства освіти і науки України**

Вчений секретар

Череп

А.В. Череп

О.В.Проценко